

Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning mehnat tarbiyasini rivojlantirish

Eshmatova Rayxon Baxtiyor qizi

Nukus davlat pedagogika instituti Maxsus pedagogika:logopediya

yo'nalishi 2-kurs

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11244130>

ARTICLE INFO

Received: 18th April 2024

Accepted: 20th May 2024

Published: 22nd May 2024

KEYWORDS

Suyrdopedagogika, jarayon, fan, nutq, oila, nuqson, talaffuz, ong, aql, ta'lim - tarbiya.

ABSTRACT

Bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq o'stirishdagi ayrim muammo va eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalardagi kamchiliklar chiroyli qilib yoritilgan. Oilada ota - onaning farzand tarbiyasi bilan birga bola bilan qanday gaplashish, unga ertaklar aytib berishi hamda tarbiyachilarni mohirona faoliyatiga oydinlik kiritib berilgan. Oilada va bog'chada nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarga tavsiya va takliflar berilgan.

Eshitishda mehnati bo'lgan bolalarning tarbiyasi o'zbek tilida "eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalash" degan ma'noni anglatadi. Bu mavzu juda muhim, chunki u eshitish qiyin bo'lgan bolalarni o'qish va shaxsiy hayotlarida hali ham muvaffaqiyatga erishishlari uchun qanday qilib to'g'ri tarbiyalash haqida gapiradi. Bu bolalar duch kelishi mumkin bo'lgan juda ko'p qiyinchiliklar mavjud, ammo to'g'ri qo'llab-quvvatlash va yo'l-yo'riq bilan ular bu to'siqlarni engib, o'zlarining to'liq salohiyatiga erishishlari mumkin. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalashning asosiy jihatlaridan biri ularning samarali muloqot qilishlari uchun zarur vositalar va resurslar bilan ta'minlashdir. Bunga imo-ishora tili, eshitish apparatlari yoki atrof-muhit bilan munosabatda bo'lishga yordam beradigan boshqa yordamchi texnologiyalar kiradi. Bu bolalarga muloqot qilishlari uchun zarur bo'lgan vositalarni berish orqali biz ularga muhim munosabatlar o'rnatishga va maktabda va undan tashqarida muvaffaqiyatga erishishga yordam bera olamiz. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalashning yana bir muhim jihati ularning bilim olishi va o'sishi uchun qulay va inklyuziv muhit yaratishdir. Bu o'qituvchilar, ota-onalar va boshqa mutaxassislar bilan yaqin hamkorlikni o'z ichiga olishi mumkin, bu bolaning ehtiyojlarini qondirish va ularga tegishli yordam va turar joy olishini ta'minlash uchun. Qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratib, biz bu bolalarga o'z qobiliyatlariga ishonch va kuchga ega bo'lishlariga yordam bera olamiz. Shuningdek, bolaning o'zini o'zi qadrlashi va ishonchini rivojlantirishga e'tibor qaratish lozim. Eshitish qobiliyati zaif bolalar ijtimoiy vaziyatlarda qiyinchiliklarga duch kelishlari yoki o'zlarini tengdoshlaridan farq qilishlari mumkin, shuning uchun ularga kuchli o'zini o'zi qadrlash va o'z qobiliyatlariga ishonch hissini shakllantirishga yordam berish muhimdir. Ushbu bolalarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash orqali biz ularga duch kelishi mumkin bo'lgan har qanday to'siqlarni engib o'tishga va o'z salohiyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishga yordam bera olamiz. Yordam va resurslar bilan ta'minlashdan tashqari, eshitish qobiliyati zaif bolalarning ta'lim ehtiyojlariga ham e'tibor qaratish muhimdir. Bu bolaning o'ziga xos ta'lim ehtiyojlariga javob beradigan sifatli ta'lim olishini ta'minlash uchun o'qituvchilar va boshqa mutaxassislar bilan yaqindan hamkorlik qilishni o'z ichiga olishi mumkin. Inklyuziv

va qulay ta'limni taqdim etish orqali biz bu bolalarga akademik muvaffaqiyatlarga erishishga va kelajakda rivojlanishi uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam bera olamiz. Bundan tashqari, bolani o'z ta'limi va rivojlanishiga jalb qilish muhimdir. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni ta'lim olishda va shaxsiy o'sishda faol ishtirok etishga undash orqali biz ularga muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va o'z-o'zini himoya qilish kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam bera olamiz. Bu bolalarga o'z ta'limini nazorat qilish imkoniyatini berish orqali biz ularga mustaqil va qat'iyatli shaxslar bo'lishga yordam bera olamiz.

Eshitish qobiliyati zaif bolalarni tarbiyalashning yana bir muhim jihati nogironlik va xilma-xillikka ijobiy munosabatni rivojlantirishdir. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning o'ziga xos ehtiyojlari va qobiliyatlari haqida boshqalarga ma'lumot berish, jamiyatda ularni qabul qilish va tushunishga yordam berish muhimdir. Inklyuzivlik va xilma-xillik madaniyatini tarbiyalash orqali biz bu bolalarga o'zlarini kimligi uchun qabul qilinganligini va qadrlanishini his qilishlariga yordam bera olamiz. Eshitishda mehnati bo'lgan bolalarning tarbiyasi, hujjat kognitiv va emotional rivojlanishiga katta tesir ko'rsatadi. Bu muhim insoniyat tariqatining eng muhim mavzusi. Mehnat tarbiyasi bolalarning o'ylagan, tasavvur qilgan va uning qilgan narsalarni amalga oshirishga yordam beradigan bir qator texnikalardan iborat. Bu texnikalar, bolalar o'zlarining shaxsiy aloqalarini kuchaytiradi, hujjatlar o'zlarini ifodalashdagi oz amaljamiyatini rivojlantiradi va o'zlarini sifatgan hisiyatlarini olib, ularni o'z bilim va maslahatlariga xavfsiz amalga oshirishga yordam beradi. Bolalar o'rtasida tushunarli oid bo'lish uchun, fayl mehnatini izlash va takrorlash. Bolalar o'zlarining xatolaridan hamrohligi va yangi narsalarni o'rganishlari uchun ustimizlar ularni mustahkamladi va intellektual tizimni rivojlantirishadi. Mehnat tarbiyasi, bolalar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlaydi va ularni boshqa insonlar bilan o'zaro ittifoqqa o'rgatadi. Bu asos ijodiy va boy voqeliklarini rivojlantiradi va ularning o'z shaxsiy o'zlari bilan ishlashga to'g'ri keladi. Bolalarining mehnat tarbiyasida tillarining o'qilish va so'zlash o'rganilishi ham mahsulot. Bolalar o'z tillarini kengroq bilishlari, o'rganishlari va ular jamiyat bilan o'zaro muloqot qilishlari uchun. Bu hujjat o'zlarini ifodalashida va o'zlariga qarshi ishilashlarda mustahkam bo'lmasda yordam beradi. O'qishni sevarmagan yoki o'qishni qiyin bulgan bolalarning quloq solishlari ham mehnat tarbiyasini rivojlantirishadi va ularni yaxshilash taqiladi. Mehnat tarbiyasi, bolalar o'ziga xos mustamlakalar va doimiy qonunlashtirishni qo'llab-quvvatlash dasturlari. Bu, sudlanuvchi jangovarlik, o'zgartirish va qonunlashtirishga oid tuzilishini o'zgartirib, ularning o'z zamonganlarida bo'lmasda yordam bera oladi. Mehnat tarbiyasi, bolalarga maslahat bermada, ularni o'zgartirish va mo'g'ulliklardan qo'llab-quvvatlashda yordam beradi. Bolalarning mehnat tarbiyasi, hujjat o'zlarini o'zini mustahkam hamjamiyat a'zolari o'zgarib yuborda qachon uxlash mumkin bo'layotgan ishlaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tarbiyalash ularning o'ziga xos ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda yaxlit va kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu bolalarni zarur vositalar, resurslar va qo'llab-quvvatlash bilan ta'minlash orqali biz ularga duch kelishi mumkin bo'lgan har qanday qiyinchiliklarni yengib o'tishga va o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga yordam bera olamiz. Qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhitni yaratish, o'z-o'zini hurmat qilish va ishonchni oshirishga e'tibor qaratish, sifatli ta'lim berish, bolani o'z ta'limiga jalb qilish, nogironlik va xilma-xillikka ijobiy munosabatni rivojlantirish muhimdir. Ushbu tamoyillarga rioya qilish orqali biz eshitish qobiliyati zaif bolalarga hayotlarining barcha jabhalarida muvaffaqiyat qozonishlari va rivojlanishiga yordam bera olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Olimov X.O., U.X.Olimov Psixiatriya klinikasining muqaddimasi Toshkent, 1997.

- 2.Korkina M.B., Tsivilko M.A., Marilov V.V., Kareeva M.A. Praktikum po psixiatri. Moskva, 1986
- 3.Asqarxo'jayeva M. Bog'chalarda o'zbek tilini o'rganish. Bolalar bog'chalari tarbiyachilari uchun metodik qo'llanma.
4. Z.Irohimova, M.G'aybullayeva. bolalar bog'chalari uchun dasturlar. Tevarak - atrof bilan tanishtirish, nutq o'stirish, badiiy adabiyot.

